

JEROME KLAPKA JEROME

Náruživý tenista

VYŠEHRAĐ

JEROME KLAPKA JEROME
NÁRUŽIVÝ TENISTA

JEROME KLAPKA JEROME

Náruživý tenista

VYŠEHRA D

Z různých anglických originálů Told After Supper,
Sketches in Lavender, Blue and Green, Novel Notes
přeložil Milan Žáček

Ilustrace na přebalu Daniel Verner

Typografie Vladimír Verner

Odpovědná redaktorka Marie Válková

E-knihu vydalo nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.,
v Praze roku 2018 jako svou 1734. publikaci

Vydání v elektronickém formátu první
(podle prvního vydání v tištěné podobě)

Doporučená cena E-knihy 110 Kč

Nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.

Praha 3, Víta Nejedlého 15

e-mail: info@ivysehrad.cz

www.ivysehrad.cz

Translation © Milan Žáček, 2018

Cover illustration © Daniel Verner, 2018

ISBN 978-80-7429-999-5

Tištěnou knihu si můžete zakoupit na www.ivysehrad.cz

Hovory po večeři

Na úvod

Byl Štědrý večer.

Začínám takto, protože je to patřičný, ortodoxní, slušný způsob, jak začít, a já jsem byl vychován v patřičném, ortodoxním, slušném duchu a vždy mě učili dělat náležitě, ortodoxní, slušné věci; a tento zvyk se mě drží.

Samozřejmě že zmínka o datu je na tomto místě zhola zbytečná. Zasvěcený čtenář ví, že byl Štědrý večer, aniž mu to musím říkat. U strašidelného příběhu o zjevování duchů jde vždy o Štědrý večer.

Štědrý večer je pro duchy velkou společenskou událostí. Na Štědrý večer pořádají svoji každoroční slavnost. Na Štědrý večer každý, kdo je v říši duchů někým – nebo by se mělo spíše, když je řeč o nebožtících, říkat, každý nikdo, kdo je někým nikým –, vychází, aby se ukázal, aby viděl a byl viděn, aby se proměňoval před okolím a předváděl svá prostěradla a rubáše, aby hodnotil styl svých druhů a posmíval se jejich pleti.

To, čemu oni sami, jak se domnívám, říkají „štěd-rovečerní přehlídka“, je setkání, na něž se v celé říši duchů bezpochyby dychtivě připravují a těší obzvláště

nóbl kruhy, jako například zavraždění baroni, hřích poskvrněné hraběnky a hrabata, která přešla na stranu Dobyvatele, zabila své příbuzné a zemřela v agonii šílenství.

Můžete si být jisti, že si se vši vervou procvičují duté sténání a ďábelské škleby. Několik týdnů předem si zkoušejí výkřiky, při nichž vám stydne krev v žilách, a posunky, při nichž by se ve vás krve nedořezali. Provádí se důsledná kontrola rezavých řetězů a zakrvácených dýk, které se tak při ní uvádí do provozuschopného stavu; a prostěradla a rubáše, pečlivě uschované po přehlídce předcházejícího roku, se znovu stahují z polic a protřepávají se, zašívají a větrají.

Věru tak, noc čtyřicetého prosince je v říši duchů náramně rušná!

Možná jste si povšimli, že na Boží hod duchové ven nevycházejí. Dá se předpokládat, že Štědrý den byl pro ně ažaž; nejsou na tolik vzrušení zvyklí. Zhruba ještě týden po Štědrém dni mají džentlmeni mezi duchy pocit, jako by měli hlavu ve větru, a neustávají ve vážně míněných předsevzetích, že příští Štědrý večer se vším přestanou; zatímco dámy mezi duchy jsou hádavé a nedůtklivé a náchylné k pláči a ke spěšnému opouštění místnosti, jen co na ně promluvíte, a to bez jakéhokoli pochopitelného důvodu.

Má se za to, že duchové, kteří si nemusejí hájit své postavení – duchové středních vrstev – příležitostně zastraší i mimo stanovené datum: v předvečer svátku Všech svatých nebo za noci svatojánské, někteří se dokonce zúčastní i pouhého místního svátku – kupříkladu oslavy výročí oběšení něčího dědečka nebo předpovědi neštěstí.

Běžný britský duch vám nesmírně rád věští neštěstí. Pošlete ho někomu prorokovat potíže a on se zatetelí blahem. Nechejte ho vetřít se do klidné domácnosti a převrátí dům vzhůru nohama předpovědí pohřbu nebo věštbou bankrotu či předzvěstí nadcházející nepřízně osudu nebo jiné strašlivé kalamity, o nichž nikdo se zdravým rozumem nechce slyšet dříve, než bude nutno. Duch bude mít pocit, že spojuje povinnost s potěšením. Nikdy by si neodpustil, kdyby měl někdo v jeho rodině potíže a on u toho nebyl o pár měsíců dříve a neprováděl taškařice na trávníku nebo se před někým nehoupal na pelesti postele.

Vedle toho existují velmi mladí nebo svědomití duchové, jejichž mysl tíží ztracená závěť nebo neobjevená finanční částka a kteří straší bez ustání po celý rok; a pak jsou i pedantští duchové rozhořčení nad tím, že byli pohřbeni v popelnici nebo v rybníku na návsi, kteří nedopřejí lidem ve své farnosti ani jednu klidnou noc, dokud jim někdo nezaplatí prvotřídní pohřeb.

To jsou však výjimky. Jak jsem již uvedl, průměrný ortodoxní duch se objeví jednou za rok, o Štědrém večeru, a je spokojený.

Sám nerozumím tomu, proč ze všech nocí v roce právě o Štědrém večeru. Jde vždycky o jednu z nejnevůlnějších nocí na pobyt venku – o noc chladnou, blátivou a deštivou. A kromě toho jsem si jistý, že každý má o Vánocích co dělat, aby se vyrovnal s domácnostmi plnou žijících příbuzných, aniž by ještě toužil po nebožtících, kteří se mu budou mátožně vláčet po domě.

Na vánočním ovzduší – na té stísněné, tíživé atmosféře, která přitahuje duchy stejně, jako vlhko po

letních deštích přitahuje žáby a slimáky – musí být cosi přízračného.

A nejenže duchové sami vycházejí o Štědrém večeru, i živí lidé se vždy o Štědrém večeru sesednou a vyprávějí si o nich. Když se o Štědrém večeru sejde u krbu šestice anglicky hovořících osob, začnou si vykládat strašidelné historky. Nic nás o Štědrém večeru nedokáže uspokojit více, než když pospolu nasloucháme pravdivým příběhům o zjeveních. Je to příjemné sváteční období a my milujeme přemítání o hrobech, mrtvolách, vraždách a krvi.

Mezi našimi duchařskými zážitky nepanují žádné velké rozdíly; to však není chyba naše, nýbrž chyba duchů, kteří se nikdy nepokoušejí o žádné nové kousky a stále se zavile drží starých, osvědčených metod. To vede k tomu, že když jste se zúčastnili jedné štědrovečerní oslavy a slyšeli šest lidí, kteří líčili svá dobrodružství s duchy, žádné další historky už slyšet nepotřebujete. Poslouchat potom další strašidelné příběhy by vyšlo nastejno jako zajít na dvě frašky nebo odebrat dva humoristické časopisy, opakování by vás začalo nudit.

Vždy se setkáte s mladíkem, který jednoho roku trávil Vánoce na venkovském sídle a jež o Štědrém večeru poslali spát do západního křídla. Pak se uprostřed noci nehlučně otvírají dveře jeho komnaty a někdo – zpravidla dáma v noční košili – pomalu přichází dovnitř a usedá mu na postel. Mladík má za to, že musí jít o někoho z hostů či z rodiny, ačkoli si nevzpomíná, že by ji předtím spatřil. Přichází sama do pokoje na slovíčko, jako by chtěla zahnat nespavost a pocit osamění. Jemu nedochází, že je to duch, tak je důvěřivý. Dáma však mlčí; a když se mladík podívá znovu, je pryč.

Mládenec druhý den ráno líčí příhodu u snídane a ptá se každé z přítomných dam, zda to byla ona, kdo ho v noci navštívil. Všechny ho však ujišťují, že nikoli, a hostitel, který najednou zesinal, ho žádá, aby se o celé záležitosti nadále nešířil, což mladíkovi případně mimořádně podivné.

Po snídani si ho hostitel odvádí do kouta a vysvětluje mu, že to, co spatřil, byl duch dámy, kterou zabil přímo v oné posteli, nebo která v ní zabila kohosi jiného – v podstatě nesejde na tom, jak to přesně bylo, duchem se můžete stát tím, že někoho zabijete, nebo tím, že někdo zabije vás, jak se vám zlíbí. Duch vraha je snad populárnější; ale na druhou stranu lidi vyděsíte víc, když jste duchem zavražděného, poněvadž můžete ukazovat své rány a při tom úpět.

Setkáte se i se skeptickým hostem – mimochodem do těchto šlamastyk se vždycky dostávají „hosté“. Duch si vlastní rodiny nijak zvlášť nepovažuje, straší rád „hosta“, který se o Štědrém večeru po vyslechnutí hostitelovy hrůzostrašné historky zasměje a poznamená, že na existenci duchů a jim podobných výmyslů ani v nejmenším nevěří; a který se v místnosti, kde straší, ještě té noci vyspí, pakliže mu to duch dovolí.

Všichni ho nabádají, ať se nechová pošetile, ale on setrvává ve svém nerozumu a odebírá se do Žluté komnaty (či jakou barvu ona strašidelná místnost má) se svíčkou a lehkým srdcem, všem přeje dobrou noc a zavírá za sebou dveře.

Následujícího rána má sněhobílé vlasy.

Nikomu neříká, co spatřil: je to příliš otrěsné.

Setkáme se i s kurážným hostem, který ducha uvidí a pozná, že je to duch, a pozoruje ho, jak vchází do pokoje a mizí skrz táflování, načež, jakmile sezná,

že se duch patrně nevrátí a že bděním stejně nic nezíská, se ukládá k spánku.

To, že ducha spatřil, nikomu nesděluje, aby snad nevbudil zděšení – někteří lidé jsou z duchů tak nervózní –, ale rozhodne se vyčkat následující noci a zjistit, zda se přízrak neobjeví znovu.

Přízrak se opět dostaví a host tentokrát vylézá z postele, obléká se, přičísne si vlasy a vydává se za ním, načež odhaluje tajnou chodbu vedoucí z ložnice do sklípku s pivem – chodbu, která se za starých špatných časů bezpochyby hojně využívala.

Pak se setkáváme s mladíkem, který se probouzí uprostřed noci s podivným pocitem a uvědomuje si, že vedle jeho postele stojí bohatý, dosud neženatý strýček. Bohatý strýček se usmívá prazvláštním úsměvem a mizí. Mladík okamžitě vstává a pohlíží na hodinky. Zastavily se o půl páté, protože si je zapomněl natáhnout.

Druhý den se dotazuje a dozvídá se, že jsou tomu teprve dva dny, co se strýček, jehož je jediným synovcem, překvapivě oženil s vdovou s jedenácti dětmi, a to přesně ve tři čtvrtě na dvanáct.

Mladík se tuto událost nesnaží vysvětlit. Činí jedi- ně tolik, že se zaručuje za pravdivost svého vyprávění.

A mám-li zmínit další případ, setkáváme se s džentlmenem vracejícím se pozdě v noci z večere svobodných zednářů, který si povšimne světla linoucího se z rozvalin jistého opatství, připlíží se a nakoukne dovnitř klíčovou dírkou. Uvidí ducha „šedé sestry“, jak líbá ducha hnědého mnicha, a utrpí tak nepopsatelný šok, že v hrůze na místě omdlí. Druhý den ráno ho najdou zhrouceného u dveří, stále oněmělého, přičemž v ruce křečovitě svírá svůj klíč.

Všechno toto se odehrává na Štědrý večer. O tom všem se vypráví na Štědrý večer. Neboť za současného stavu anglické společnosti by bylo nemožné, aby se tyto historky vyprávěly jindy než právě čtyřiaadvacátého prosince. Tudiž mám pocit, že při uvedení následujících smutných, ale přesto pravdivých strašidelných příběhů je zbytečné informovat studenta anglosaské literatury o tom, že dnem, kdy byly vylíčeny a kdy se odehrály, byl právě – Štědrý večer.

Nicméně tak činím.

Jak k vyprávění příběhů vůbec došlo

Byl Štědrý večer! Štědrý večer v domě mého strýčka Johna; Štědrý večer (V této knize se to „Štědrým večerem“ přímo hemží. Vidím to i já sám. Dokonce i mě to začíná unavovat. Ale nevím, jak se tomu vyhnout.) v Laburnham Grove číslo 47 v Tootingu. Štědrý večer ve spoře osvětleném (právě probíhala stávka plynařů) předním salonu, v němž mihotavé plameny krbu vrhaly podivné stíny na sytě zbarvenou tapetu, zatímco venku na pusté ulici řádila nelítostná bouře a vítr jako nějaký neklidný duch kvílivě vál náměstím a s úpěním podobným usouzenému volání profukoval kolem mlékárny.

Povečeřeli jsme, povídali si a pokuřovali.

Večeře byla velmi dobrá – opravdu výtečná.

V naší rodině se v souvislosti s tímto posezením vyskytly nepříjemnosti. V rodině se začaly šířit pověsti týkající se celé záležitosti obecně, avšak konkrétněji i mého vlastního podílu na ní, a začaly kolovat

poznámky, které mě ani tak nepřekvapují, protože vím, co je naše rodina zač, ale které mě přesto velmi zamrzely. Pokud jde o tetičku Marii, nevím, kdy ji budu chtít zase vidět. Byl bych si myslel, že mě tetička Marie bude znát lépe.

Ale třebaže se ke mně zachovali nespravedlivě – hluboce nespravedlivě, jak vysvětlím na dalších stránkách –, nezabrání mi to, abych já druhé ocenil; dokonce i ty, kteří dali průchod necitelným narážkám. Ocením teplou zapékanou telecí paštičku i zapékané humry tetičky Marie, po kterých následoval její vlastní druh tvarohového koláče (teplého, poněvadž si myslím, že studený tvarohový koláč ztrácí svůj smysl; přijdete o polovinu chuti) a jež jsme zapíjeli speciálním uleželým pivem strýčka Johna, a kvitovali jsme, že všechno je kromobyčejně chutné. Ocenil jsem to tehdy; sama tetička Marie to musela připustit.

Po večeři strýček uvařil trochu punče z whisky. I to jsem ocenil; strýček John to sám řekl. Pravidl, že si s radostí všímá, že mi chutná.

Tetička odešla spát krátce po večeři a zanechala místního kaplana, starého pana Scrubblese, pana Samuela Coombese, našeho člena okresní rady, Teddyho Bifflese a mě, abychom dělali strýčkovi společnost. Shodli jsme se, že je ještě příliš brzy, abychom se podvolili spánku, pročež strýček uvařil další mísu punče; a myslím si, že jsme to všichni ocenili – alespoň já vím, že jsem tak učinil. Touha oceňovat je mou vášní.

Seděli jsme drahnou chvílí a doktor posléze pro změnu uvařil trochu punče z ginu, ačkoli já jsem velký rozdíl v chuti nezaznamenal. Ale všechno bylo dobré a my byli šťastni – všichni byli tak laskaví.

V průběhu večera nám strýček John vyprávěl velmi šprýmovnou historku. Bože, jaká to byla šprýmovná historka. Teď už si nevzpomínám, o čem byla, ale vím, že mě tehdy velmi pobavila; myslím si, že jsem se v životě tak nezasmál. Je zvláštní, že si tu historku nevybavuji, přestože nám ji řekl čtyřikrát. A že nám ji neřekl popáté, byla vyloženě naše chyba. Potom doktor zazpíval velmi chytrou písničku, v jejímž průběhu napodoboval všemožná zvířata ze statku. Trochu si je popletl. Když došlo na kohouta, zahýkal, když na prase, zakokrhá; ale my jsme dobře věděli, jak to myslí.

I já jsem se pustil do vyprávění velice zajímavé anekdoty, ale poněkud mě zarazilo, když jsem si v průběhu hovoru všiml, že mně nikdo nevěnuje ani tu nejmenší pozornost. Nejdříve jsem měl za to, že je to od nich docela neslušné, dokud mi nedošlo, že si celou dobu, místo abych mluvil nahlas, vykládám sám pro sebe, takže přirozeně nevěděli, že jim vůbec nějakou historku líčím, a nejspíš se pozastavovali nad smyslem mého zaujatého výrazu a výmluvných gest. Byla to nadmíru neobvyklá chyba, které jsem se dopustil. Myslím, že se mi nic podobného dosud nestalo.

Ještě později začal kaplan předvádět triky s kartami. Zeptal se nás, zda jsme někdy viděli hru nazvanou „Trik se třemi kartami“. Říkal, že jde o úskok, prostřednictvím něhož mrzčí, bezohlední mužové, pravidelní to návštěvníci závodistišť a podobných míst, obehávají pošetilé mladíky o peníze. Říkal, že jde o velmi prostý trik; vše závisí na rychlosti ruky. Právě rychlost ruky klame oko.

Pravil, že nám tento podvod předvede, abychom před ním byli varováni a aby jej na nás nemohl nikdo

uplatnit; a donesl si z krabičky od čaje strýčkův balíček karet, a jakmile z něj vybral tři karty, dvě nízké a jednu obrázkovou, posadil se na předložku u krbu a jal se nám vysvětlovat, co bude dělat.

Říkal: „Teď si vezmu ty tři karty do ruky – tak – a všem vám je ukážu. Pak je rychle položím na předložku, rubem vzhůru, a požádám vás, abyste vybrali obrázkovou kartu. A vy si budete myslet, že víte, která to je.“ A udělal to.

Starý pan Coombes, který je také jedním z našich kostelníků, pravil, že je to ta prostřední karta.

„Máte dojem, že jste ji viděl,“ řekl náš kaplan s úsměvem.

„Vůbec bych neřekl, že mám dojem,“ odpověděl mu pan Coombes. „Říkám vám, že je to ta prostřední karta. Vsadím se s vámi o půlkorunu, že je to ta prostřední karta.“

„No vidíte, to je právě to, co jsem vám vysvětloval,“ ozval se kaplan a otočil se k nám ostatním. „Proto se ti pošetilí hejlové, o kterých jsem vám vyprávěl, nechají zlákat, aby přišli o peníze. Ujišťují vás, že vědí, co je to za kartu, mají dojem, že ji viděli. Nechápou princip, že právě rychlost ruky jim oklamala oko.“

Dodal, že poznal mladíky, kteří šli na veslařské závody nebo na utkání kriketu s několika librami v kapse a vrátili se domů časně odpoledne a byli úplně na mizině; při této demoralizující hře přišli o veškeré peníze.

Říkal, že si půlkorunu pana Coombese vezme, protože mu to dá i jednu velmi užitečnou lekci a pravděpodobně se to stane i prostředkem, jak pan Coombes ušetří peníze v budoucnu; a navíc dá dva šilinky a šest pencí do všeobecného fondu.